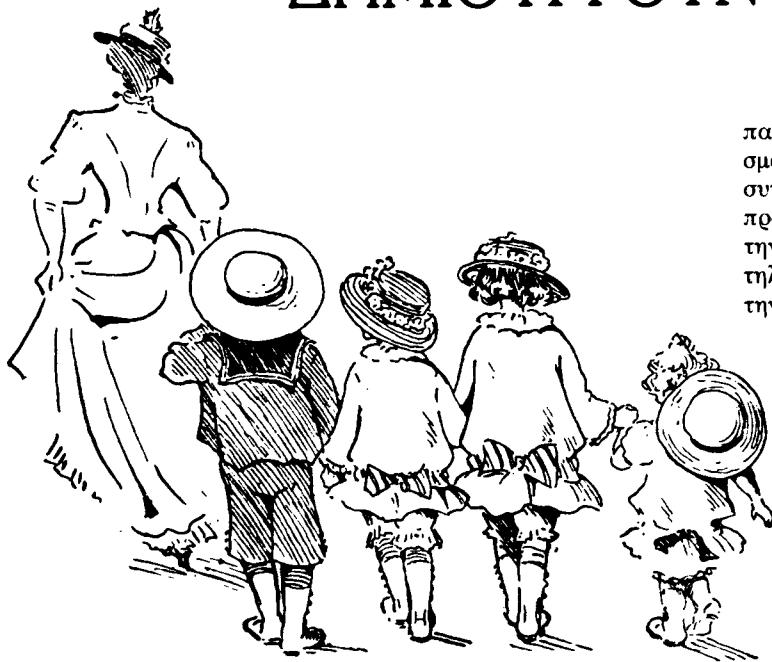

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΠΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝΤΑΙ ΜΗ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

ΒΟΥΒΟΥΛΑ ΣΚΟΥΡΑ

παράθεση «...στον αδιάκοπο ισοπεδωτικό καταγισμό ερεθισμών, έτοιμων γνώσεων και πληροφοριών, συνθημάτων και συνταγών της διαφήμισης...» όπως τονίζεται στον παραπάνω πρόλογο, γιατί ουσιαστικά λειτουργούν το ίδιο. Το παιδί έχει την έννοια εικόνα, είτε απ' τα εξωσχολικά βιβλία είτε από την τηλεόραση, είτε από τον ίδιο του τον περίγυρο – και μιλάμε για την πλειοψηφία των παιδιών– γι' αυτό και η ευθύνη της επι-

Το κείμενο που ακολουθεί είναι μια μικρή επισήμανση στο πρόβλημα της ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, μια και η χρησιμοποίησή τους από τον δάσκαλο είναι υποχρεωτική. Κι όταν λέμε «παρουσίαση των σχολικών βιβλίων» δεν εννοούμε τα κείμενα ξεχωριστά από τις εικόνες, αλλά πώς ο συνδυασμός αυτών των δύο που δίνεται στο παιδί με μια συγκεκριμένη μορφή, είναι αυτή που διαμορφώνει τελικά και την αισθητική του αντίληψη.

Συνήθως οι αναλύσεις που απασχολούν τους ειδικούς αναφέρονται στο περιεχόμενο μόνο και όχι στον τρόπο που αυτό το περιεχόμενο προτείνεται σαν σύνολο μετάδοσης της γνώσης. Έτσι αν πάρουμε σαν παράδειγμα το βιβλίο για την Α' και Β' τάξη του Δημοτικού «ΕΜΕΙΣ ΚΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ» που είναι το βιβλίο για τη μελέτη του περιβάλλοντος, διαπιστώνουμε πως σε σύνολο 150 σελίδων συσσωρεύονται 500 εικόνες, κείμενα, τίττες, χώρος για να ζωγραφίσει το παιδί, μαζί με γραμμές, τετράγωνα χρώματα κτλ. κι όλα αυτά συνθέτουν μια ΕΙΚΟΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

Οι ίδιοι οι συγγραφείς στον πρόλογο τους στο βιβλίο προς τον δάσκαλο, αναφέρονται στον ρόλο των εικόνων του βιβλίου λέγοντας: «...Οι εικόνες έχουν επιλεγεί και σχεδιάσει έτσι που να επιτρέπουν άμεση αναφορά και μεταφορά στις αντίστοιχες τοπικές συνθήκες που επιβάλλεται να γνωρίσει το παιδί...». (Οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Επομένως οι συγκεκριμένες εικόνες έχουν ΕΠΙΛΕΓΕΙ. Κι εδώ πιστεύουμε ότι είναι και η ευθύνη. Γιατί κάθε εικόνα δεν είναι μόνο τι λέει, αλλά πώς το λέει. Δεν μπορεί η σχεδόν διαφορετιστική αντίληψη των εικόνων να είναι η επιλογή των συγγραφέων και αυτές να προτείνονται σαν μοντέλο και σε αντι-

λογής των εικόνων αλλά και το σύνολο του βιβλίου είναι μεγάλη, ιδίως όταν το θέμα είναι το περιβάλλον.

Επειδή πιστεύουμε ότι ούτε η αισθητική ούτε η κρίση αναπτύσσεται στο παιδί μόνο μέσα από τα ΕΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ (π.χ. Ιστορία της Τέχνης) παρουσιάζουμε ορισμένες εικόνες ως παινικτικές προτάσεις από τους καλλιτέχνες Γιάννη Βαλαβανίδη, Δαμιανό Ζαρίφη, Ανδρέα Λαζάνη, Χρόνη Μπότσογλου, Λευκή Χρηστίδου, Γιάννη Ψυχοπαίδη και όχι ως μελέτη. Ελπίζουμε ότι με τον τρόπο αυτό ίσως βοηθήσουμε ν' αλλάξει η παρουσίαση των σχολικών βιβλίων όπως γίνεται ως σήμερα και ν' αντιμετωπισθεί στο μέλλον με σοβαρότερα κριτήρια από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Το κόστος των βιβλίων δεν θα ήταν μεγαλύτερο, αν αυτά σχεδιαζόταν με μια σύγχρονη αντίληψη ή αν το βιβλίο του δασκαλου αντί για οδηγίες συνοδευόταν από ένα φάκελο με συμπληρωματικό υλικό.

Εκτός κι αν δεχτούμε ότι πράγματι αυτά τα βιβλία αντικατοπτρίζουν την σημερινή αισθητική πραγματικότητα της Ελληνικής Κοινωνίας.

Τα κείμενα που ακολουθούν στις σελίδες-προτάσεις είναι ενδεικτικά. Το εξώφυλλο είναι του Γιάννη Βαλαβανίδη και οι εικόνες-σκίτσα με τον κομπιούτερ από το βιβλίο «Il mio primo libro sui computer» εκδόσεις «MONDADORI».

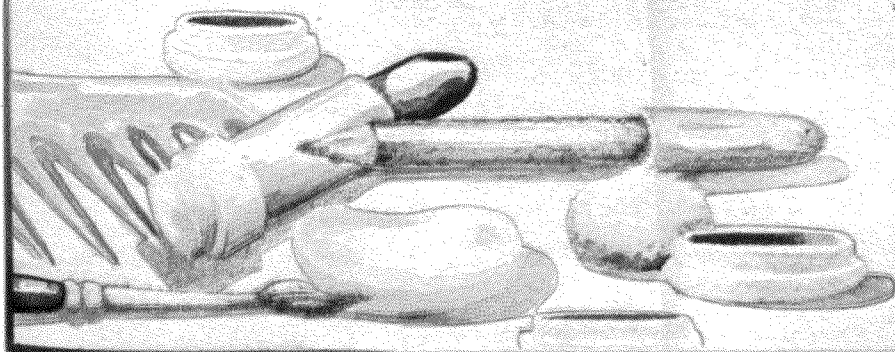
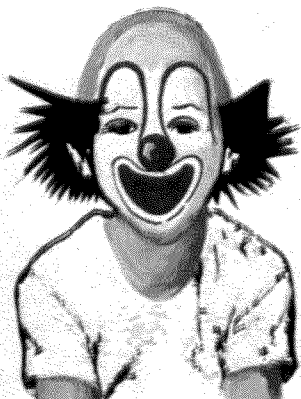
Ο «Λαγός» στη σελ. 52 και η «Πασχαλίτσα» στη σελ. 53 από τις εκδόσεις «ΑΣΕ». Οι υπόλοιπες –όπου δεν αναφέρονται πηγές– είναι από παιδικές εγκυκλοπαίδειες.

Παίζοντας το παιδί γνωρίζει τον εαυτό του: μπαίνει στο χώρο του θεάματος.

Έβγαλε τὸ κοπέλο του καί, μὲ διόρθωσε τις ξανθιές του μ' μου! » καί τὸν φίλησε.

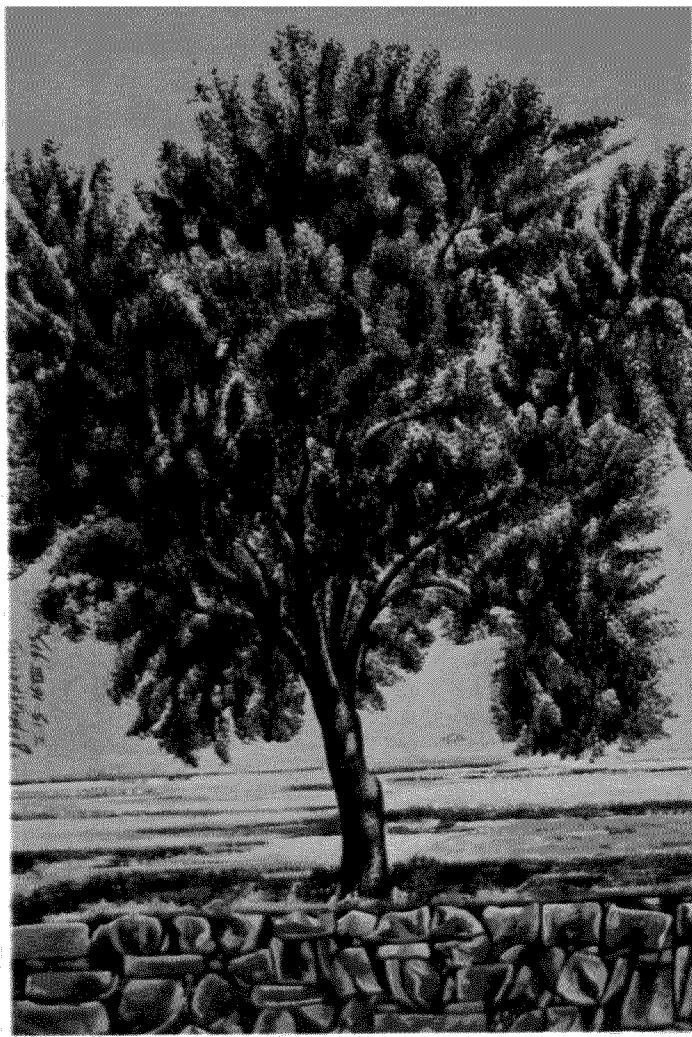
Ἄπ' ἔλους, ἡ Ἀλεξάνδρ λόπρεπη Κατίνα. Ἡ Πουλου μὲ τὴν μπλοῦ μπάλα, τὴ Λε

Ὁ Ἀντώνης κοίταζε ὅλο ντρέπονταν. Τόσο ἀκατάδεχ λης τὸ βλέμμα του, ντροπή καρέγλα καί κάθησε γάμω,

Εικόνες: Γιάννης Βαλαβανίδης

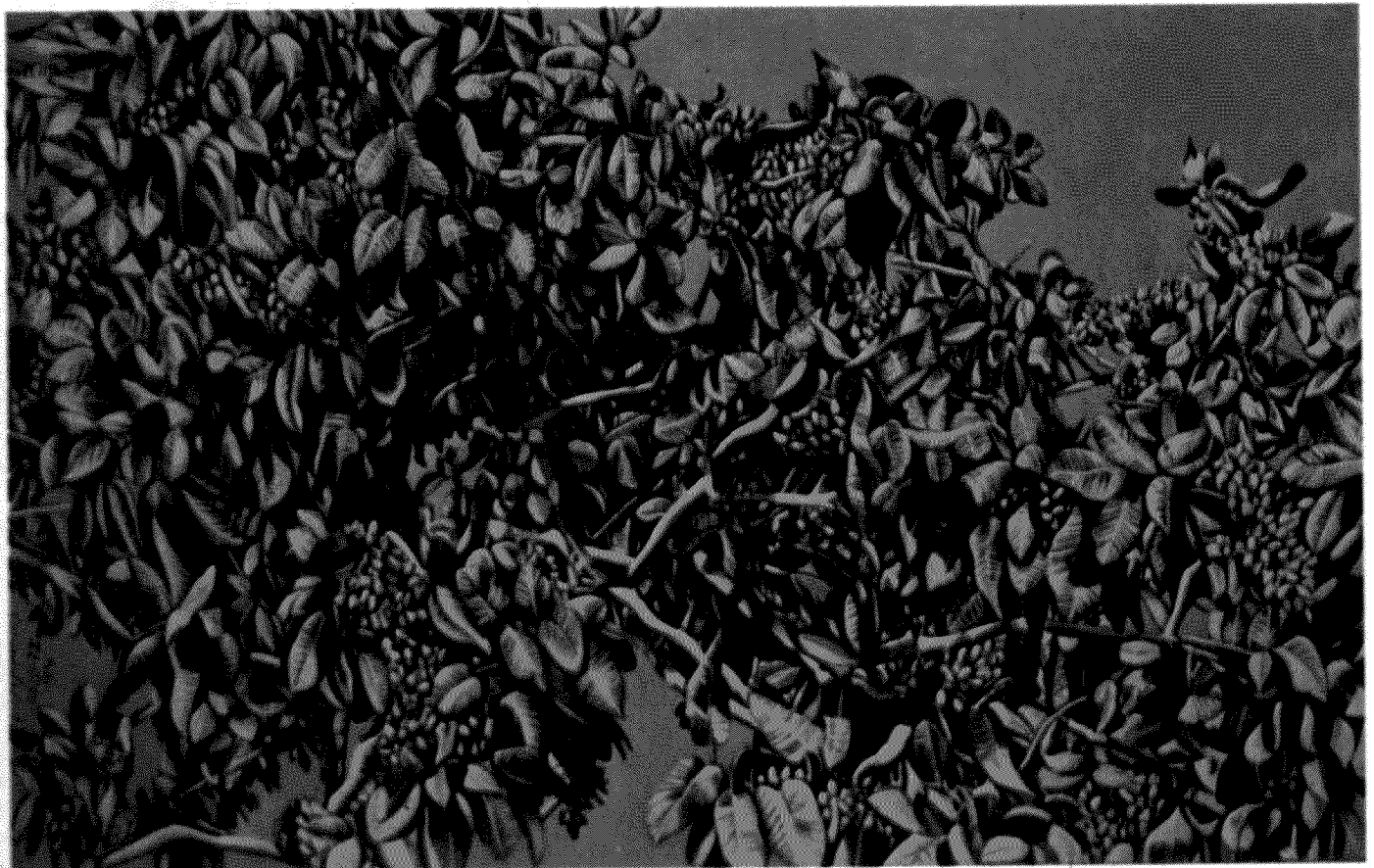
Η φύση από την έννοια δέντρο
στη λεπτομέρεια των φύλλων.

νη ακόμα από την
πέσει άπάνω τους, πῶ
ἴχε εξαφανιστεῖ,
ἀ ποῦν, οὔτε τί στάση
ρια, ἰδίως ἔμπρὸς
πηλὴ Ἀλεξάνδρα, πού
ια καὶ σπάνια.

ὅτι τοῦ κεφαλιοῦ, εἶπε
εζαρία νὰ πάρετε
δεκα ἑξαδέλφια, καὶ ἄ
πτελέχη τους. Καί,
ἑπαστελαριῆς μὲ τὰ σ
ουλούρια, καὶ τὸ
ένο φιλή ζάχαρη, καὶ

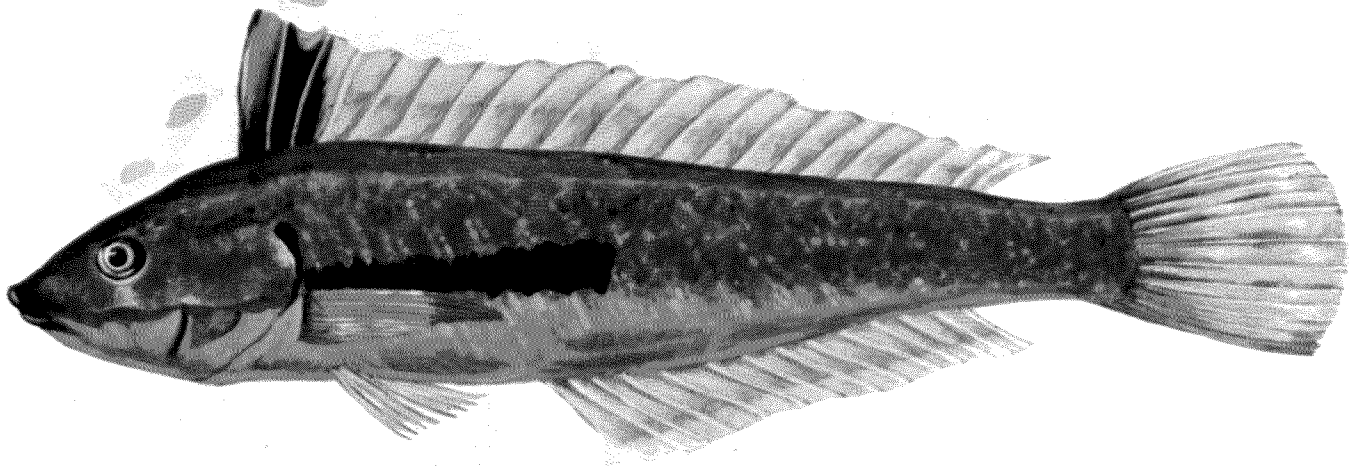
Σηκώθηκε ἑπέσιμό
κλαμένο πρόσωπο
Μὰ ἡ Μαριόρα ε
δὲν ἤξεραν οὔτε τί ν
ἄγνωστα ἑξαδέλφ
ἀδελφὴ της, τὴ σιω
πάρια παρόξεν
Καὶ τότε, μ' ἓνα νάλ
— Ἐλάτε στὴν τραπι
Καὶ ξεκίνησαν τὰ ἔν
ντας καὶ μὴ τὰ ε
πεζαρία καὶ εἶδαν τὰ
ὕδαλα, καὶ τὰ κ
τασπρο, πασπαλισμ

Εικόνες: Γιάννης Βαλαβανίδης

Από το χώρο της θάλασσας.

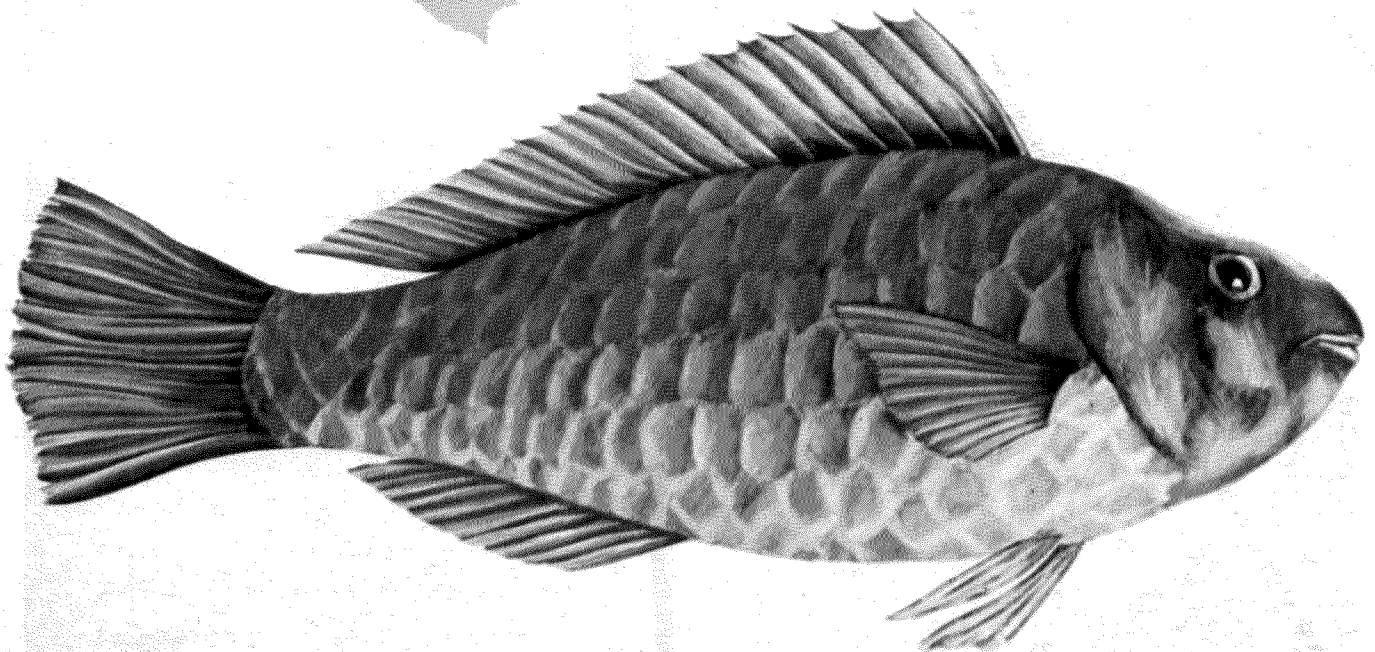
λαχρινή, και ή Κλειώ, ξανθή, έπιβλήθηκαν πολύ στα τέσσερα άδελφια με τις μακριές τους φούστες και τις πλεξούδες τους, σγκωμένες και δεμένες στο σβέρκο, με φαρ-

φθάσουν στο σπίτι, πώς έκαναν το γύρο του 'Αργίνης το σπίτι ήταν σε μια πλατεία με μερικά δέντρα σκονισμένα και λίγες τζινιές χλωρωτικές, που έρτσώνουνταν στ' άτροφικά τους κλωνάρια. Μά στα μάτια των τεσσάρων άδελφών ποτέ δ'ν άνοιξαν ώραιότερα λουλούδια, ούτε βλάστησαν πρασινότερα δέντρα. Κι

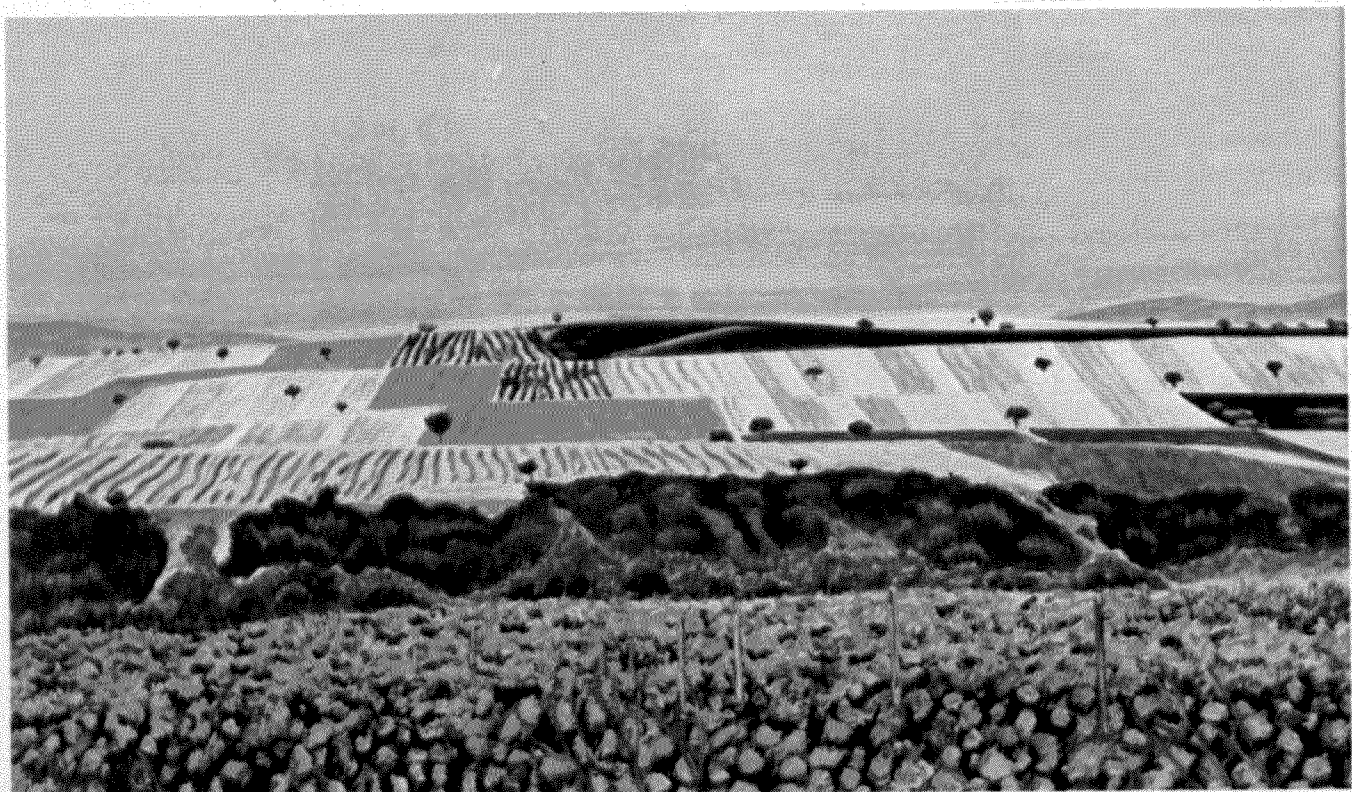
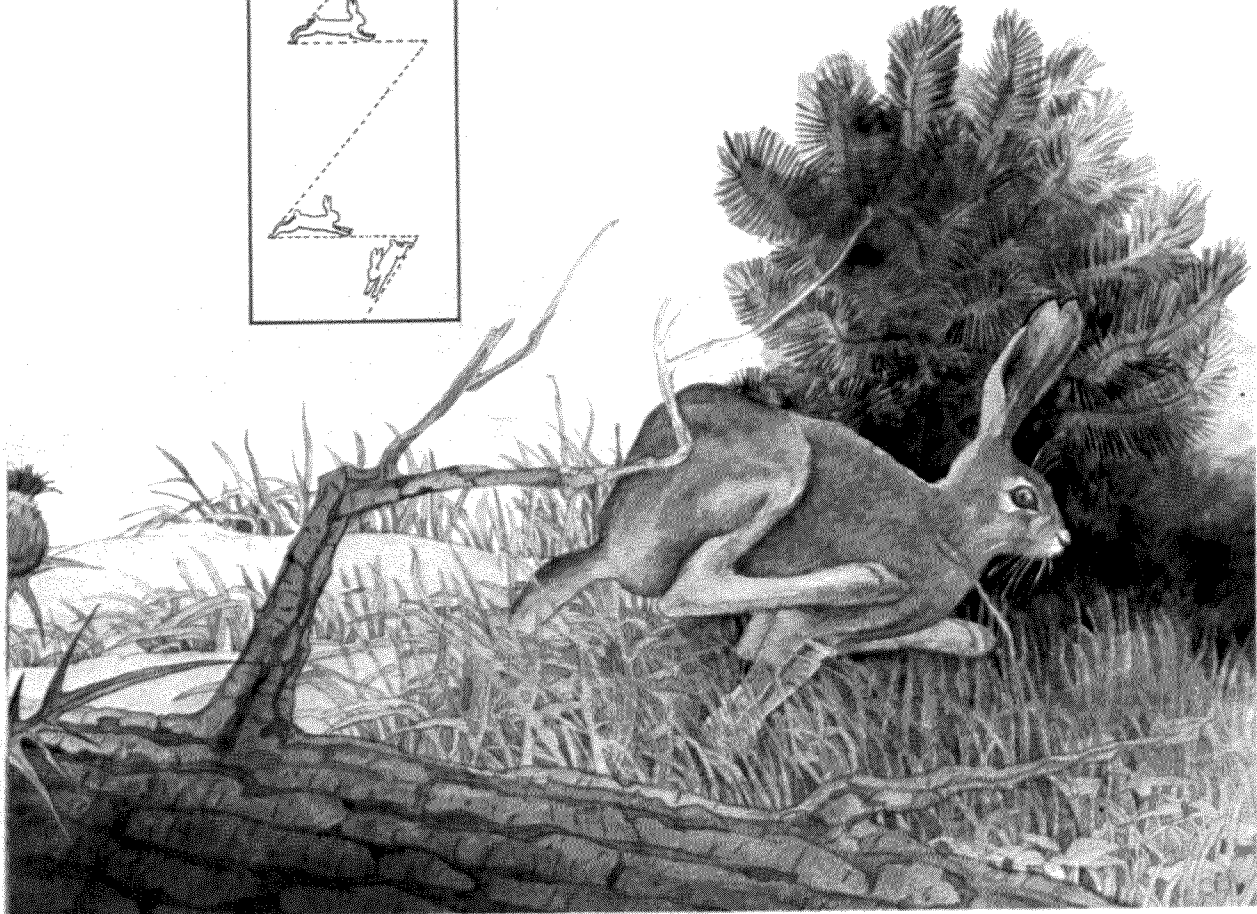
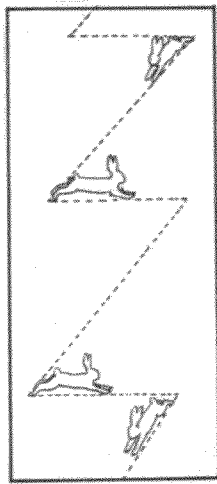
ξιδιώτης που έφθανε με τα αίγυπτιακά βαπό 'Αλέκος, όλοστρόγγυλος και ξανθός, και τελειού που ήταν μικρότερη από τον 'Αλέξανδρο χάμω, μια μπάλα στα μπλου ντυμένη, με καγούλα και μαύρα κοντά και σγουρά μαλλιά.

'Η Κατίνα έπλωσε το χέρι μεγαλόπρεπι — Καλημέρα!

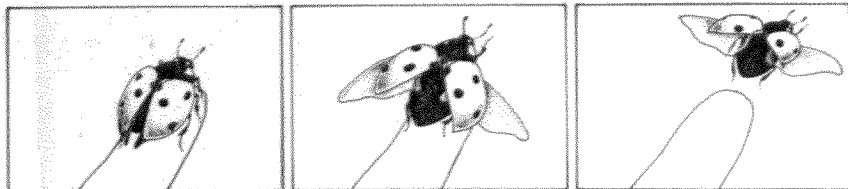

Εικόνες: Λευκή Χρηστίδου

Στην εικόνα μιας διαδρομής.

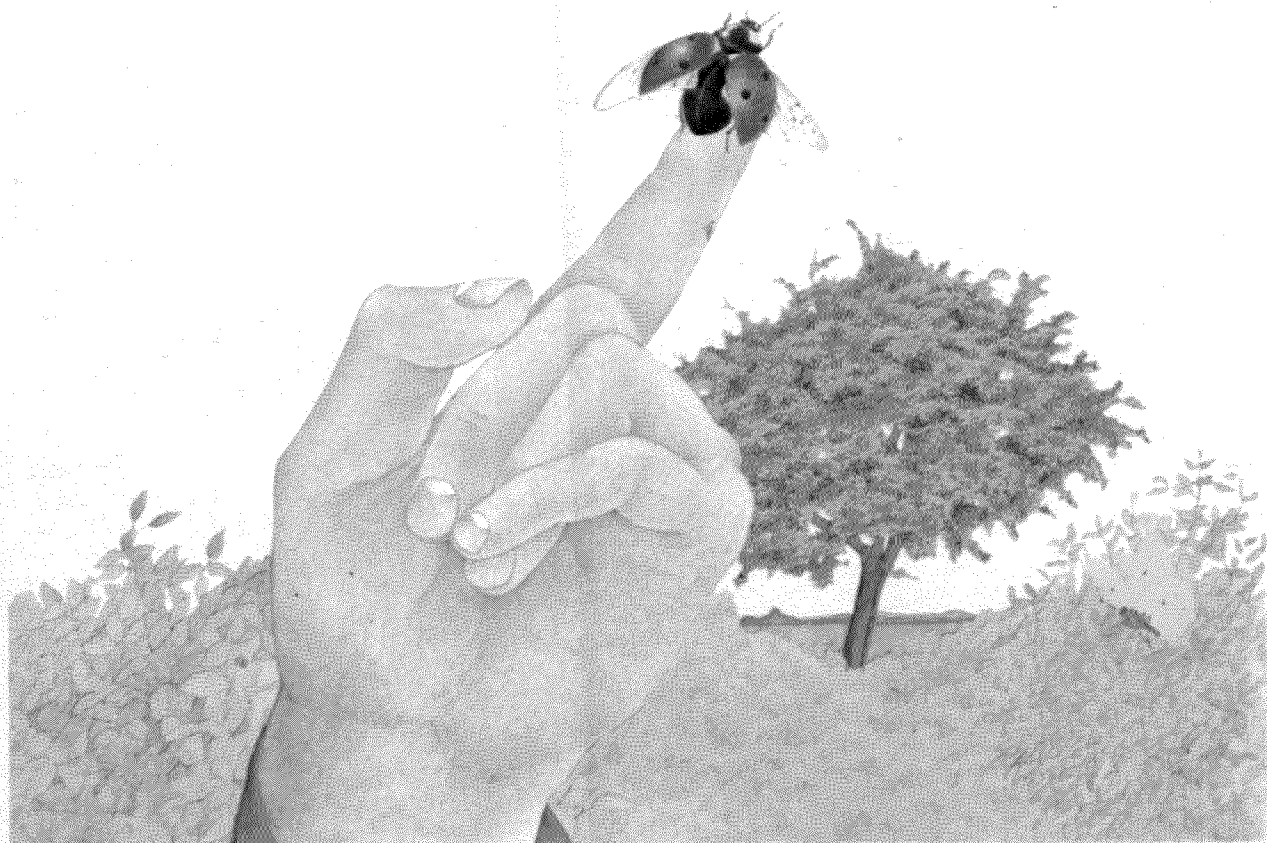
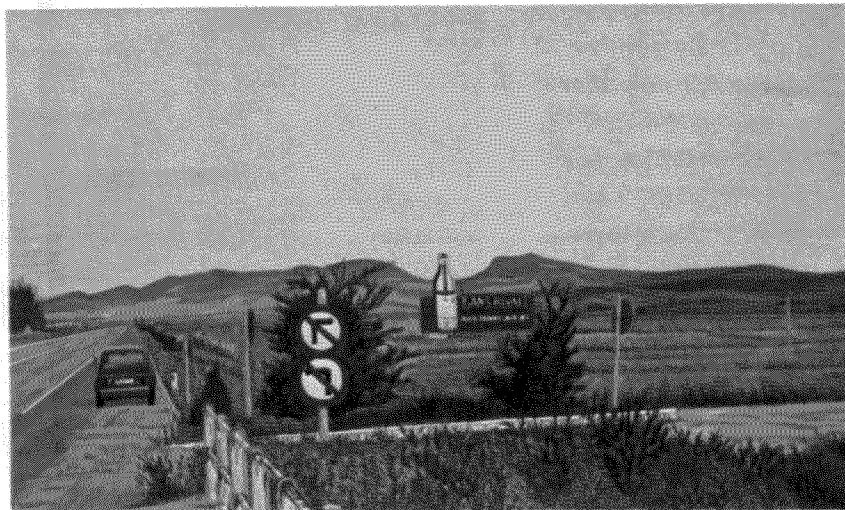
Τι μπορούμε να δούμε στη φύση.

‘Η Κλειώ όμως γονάτισε μπρός
έβγαλε τὸ κοπέλο του καί, με
διόρθωσε τὶς ξανθιές του μποῦκλες
μου! » καὶ τὸν φίλησε.

‘Απ’ ὄλους, ἡ ‘Αλεξάνδρα
λόπρεπη Κατίνα. ‘Η Πουλουδιά ὅμως
με τὴν μπλοῦ μπάλα, τὴ Λουκία.

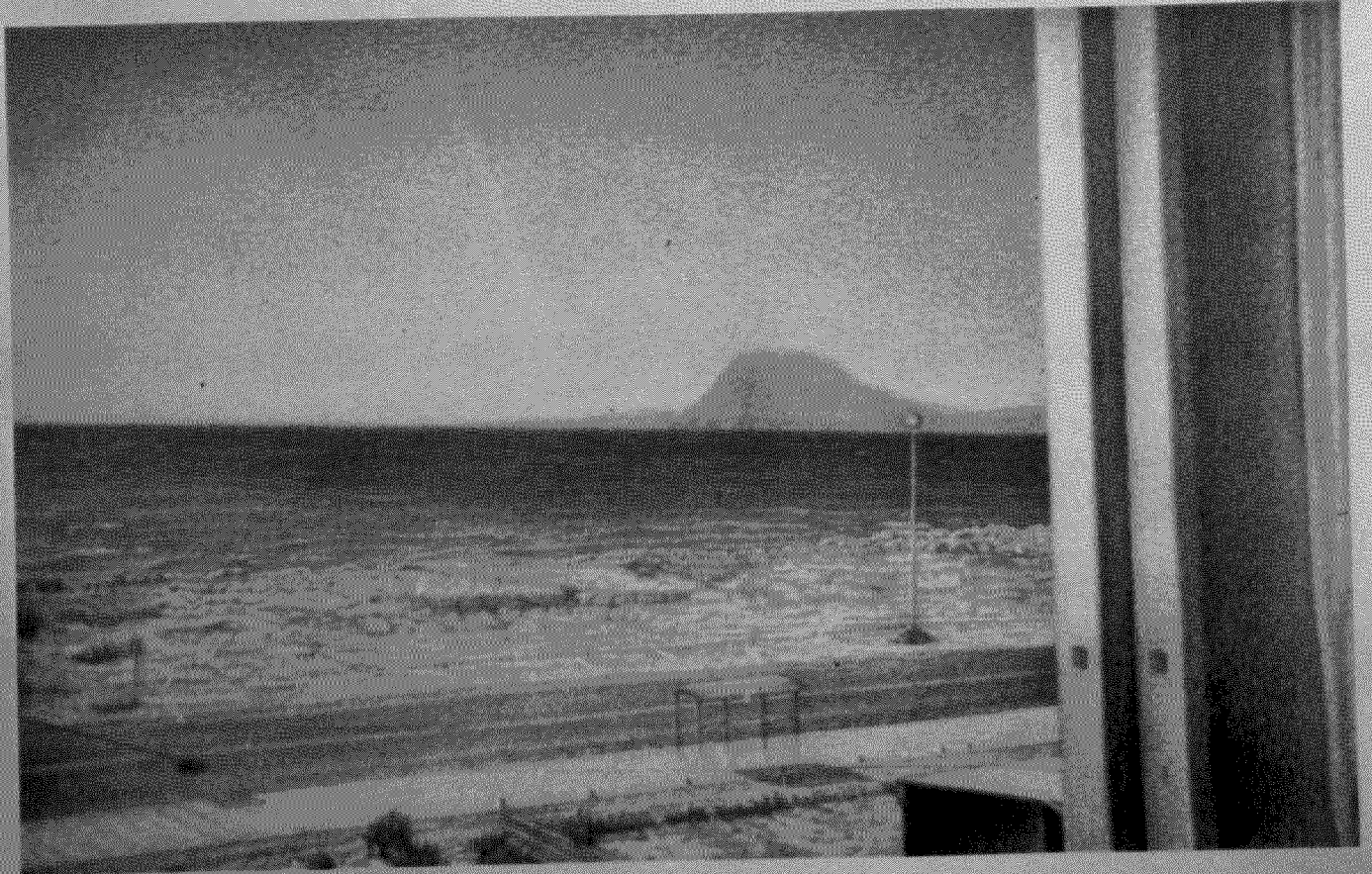
‘Ο ‘Αντώνης κοίταζε ὄλους, ἕναν-ἕ
ντρέπονταν. Τόσο ἀκατάδεχτα,
λὴς τὸ βλέμμα του, ντροπήθηκε καὶ τρὶ
καρέγλα καὶ κάθησε χάμω, με τὸ
στὸ κεφάλι του καὶ τὰ μάτια
περίμενε. γουλα καὶ μαῦρα κοντὰ καὶ
χάμω, μιά μπάλα στὰ μπλοῦ

Εικόνες: Γιάννης Ψυχοπαίδης

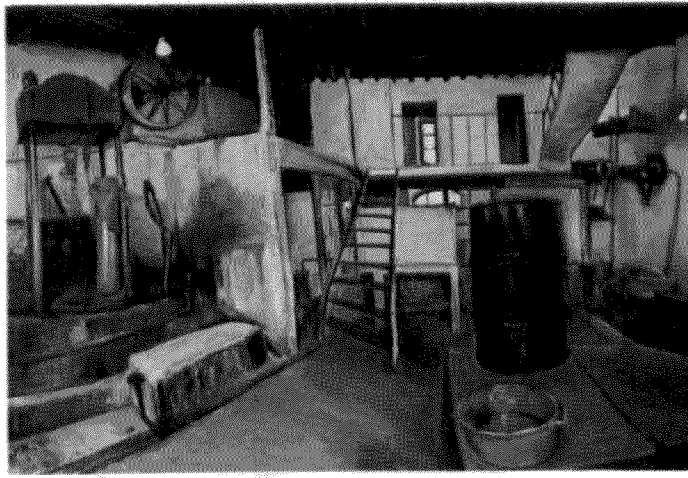
Η είσοδος στην πόλη.

αράξενα και σπάνια
μ' ένα νάζι τοῦ κε
στήν τραπεζαρία ν
ησαν τὰ ένδεκα έξο
ιή τὰ στελέχη τους.
δαν τις παστελαριές
ι τὰ κουλούρια, και
αλισμένο ψιλὴ ζάχο

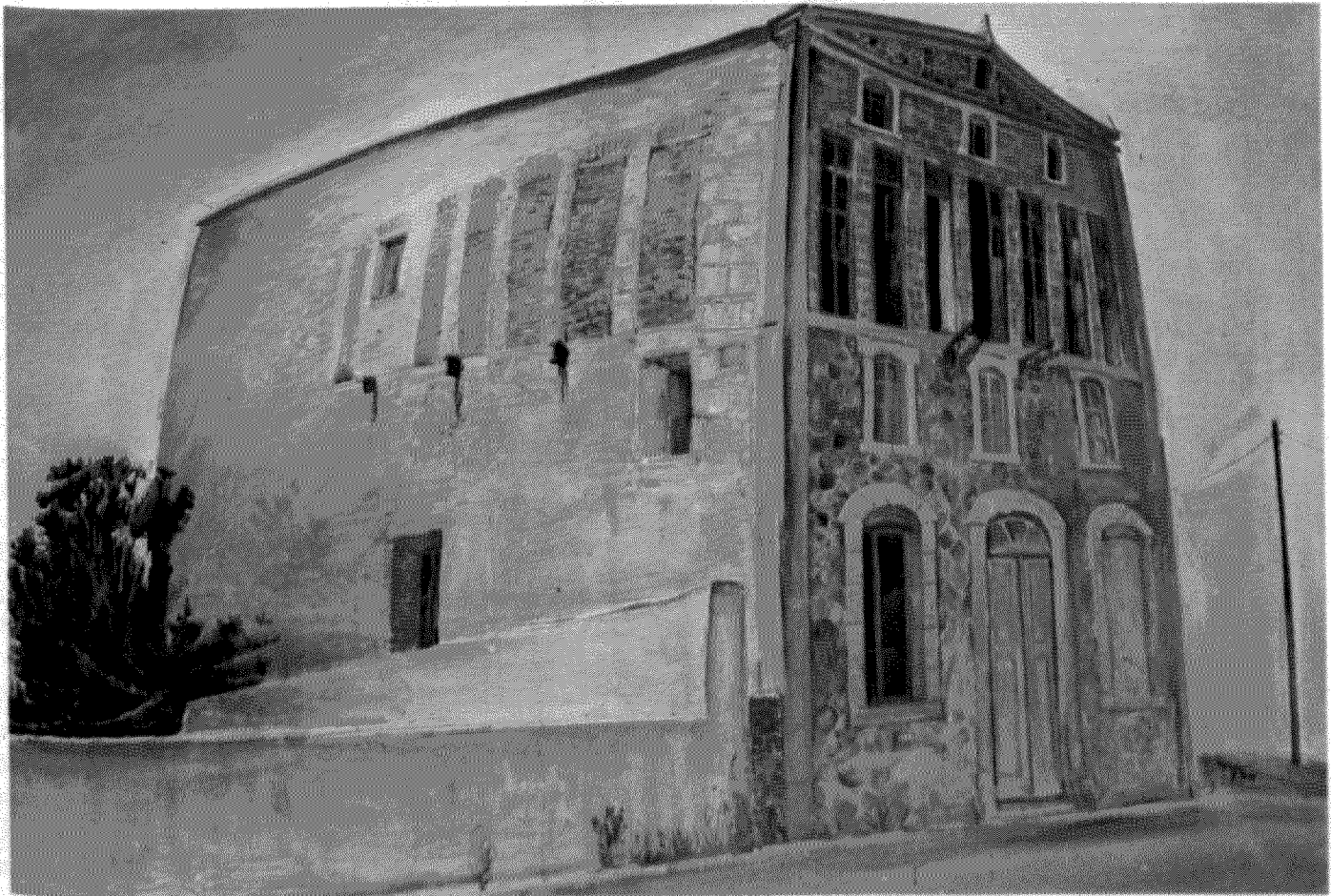
Εικόνες: Χρόνης Μπότσογλου

Παλιά εργοστάσια.
Ένας κόσμος που χάθηκε.

κεφάλι του και τὰ
περίμενε.

Μὰ ἡ Μαριόρα εἶχε
δὲν ἤξεραν οὔτε τί νὰ π
ἄγνωστα ἐξαδέλφια
ἀδελφή της, τὴ σιωπη
καρφωμένα στὸν
ἐξαφανιστεῖ, καὶ τὰ τέο
οὔτε τί στάση νὰ π
, ἰδίως ἐμπρὸς στὴν Κα
'Αλεξάνδρα, ποὺ τὰ
Καὶ τότε ἀνθρωπάρια π

Εικόνες: Δαμιανός Ζαρίφης

Και επιστρέφουμε
στο χώρο του θεάματος.

υπτικά βαπόρια. "Υστερα ό
θός, και τελευταία ή Λουκία,
'Αλέξανδρο και κάθουνταν
τυμένη, με κατακόκκινα μά-
ρεπα και ειπε: ουρά μαλλιά.
ξιδιώτης 'Αλέξανδρο, τοῦ
έκος, δάχτυλά της, τοῦ
όν ειπε, « Χρυσό
σότερο τή μεγα-
νά παίζει
χτα, γιατί
ε ό Μανό-
ι από μιá
καρέγλας
τώνη, και
α αδελφια
υν έμπρός
ε και στην
ταζαν σαν
ή Κατίνα :
ιυσσινάδα!
ιατώθηκαν
στην τρα-
και τὰ ξερά
ιενί, κά-
άτες φέτες